„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 103. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 12. ЈУЛА 1891. ГОДИНА XXVI.

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: МИТА ТЕОДОРОВИЋ.

Помозимо браћи!

Ужасна несрећа задесила је нашу браћу у Бановини. У недељу пре Ивањ-дана грозна туча савршено уништила је цео овогодишњи природ. До 100.000 српских душа јадикује — љута глад куца им на вратима. Помозимо им, јер ко ће Србина да помогне ако не Србин?! Сваки и најмањи милодар добро ће доћи и „Застава“ радо ће га примити па даље отпремити.

УРЕДН. „ЗАСТАВЕ.“

ПОМОЗИ СЕ САМ — ПОМОЋИ ЋЕ ТИ БОГ.

Немио удес, који је задесио наш српски народ у Банији, тој покрајини сив соколова и негдашњих јунака, који у своје време знадоше мушком десницом одбијати најезде, које хтедоше да сруше српску веру и слободу, да затру дично име српско, да погазе народне обичаје и предања, која нам прадедови у аманет оставише — довео нас до размишљања, како да помогнемо сами себи.

У овоме листу у броју 99. изишао је позив, да се скупљају милодари пострадалој браћи нам у Банији, где 100.000 српских душа јадикује, јер им је јаки лед ове године уништио и оно мало хране, што имадоше засејане не толико за продају, него једино за лебац насушни.

Читаоцима овога листа биће јамачно познато, да у овој држави постоје многа друштва за обезбеђење од леда, пожара и т. д., али многима можда није познато, како та друштва одговарају своме позиву? Кад би пред жетву а и нешто раније зарађали по нашим мањим и већим местима равне Бачке и плодног Баната, видели би, како су Чивути, агенти, поплавили села и друмове те живо раде за своја друштва, позивајући наш народ, да обезбеди своју летину. Но да су то баш прави и истинити заступници друштва — ни по јада, али кад тек чујемо, да ти нељуди покупе крваво стечени и тешком муком збринути српски последњи новчић па о народном знoју отпутују у Америку, превариви и оне. за које никад нису ни радили и оштетише грдно нашега кукавнога сељака, који од уста своје дечице откиде последњи залогај и даде проклетом Чивутину на његове „лустрајзе“ — е онда нас мора то до срца заболоти.

Узмимо у бољем случају, да друштва за обезбеђење од леда, пожара итд. имају и истините своје заступнике, шта више лица, која у средини народа живе и у којима народ може имати више поверења па ипак та друштва не одговарају своме правоме смеру ни задатку.

Да ово докажемо позваћемо се на једну околност и навешћемо пример, који јасно сведочи, да је истинито наше тврђење, кад велимо, да речена друштва за обезбеђење од леда и пожара не одговарају своме истакнутом смеру. Писцу ових редака познато је из много стварних примера, да споменута друштва стављају многе препоне при исплаћивању обезбеђене своте новца. Они спроведу процену онако, како то ни по друштво неће бити добро а ни онако како би се нашем сељаку праведно накнадила штета, него онако како би се шпаг и трбух друштвених повереника што боље напунио.

Из наведеног примера јасно се види, да наш већ и тако измучени и осиромашени српски сељак, не може поред многих других својих беда и невоља, да бар у овом случају обезбеди тешку муку, своју последњу узданицу, свој лебац потребни, без којега не може живети, ако му ко неће помоћи.

Да би овоме злу доскочили изнећемо овде један скроман предлог позивајући и друге, да о томе размисле и свој суд у јавности искажу, па нек буде по ономе: „више очију боље виде.“

Читаоцима овога листа познато је и то, да ми имамо више новчаних завода, који носе натпис: „Задруга за међусобно помагање и штедњу.“ Ове су задруге подигнуте понајвише с тога, да неби кајишари дерали кајише са нашег јадног сељака, који им је плаћао до онда двоструку и троструку камату на позајмљени новац. И до тога нас је корака довела невоља и горко искуство тек онда, кад је наш имућни српски ратар дошао до руба своје пропасти, па зашто неби ми за времена порадили, да се наш народ и ове невоље, о којој напред рекосмо, отресе и обезбеди.

Проширимо правила истих задруга својих и наслонимо на њих могућност да народ наш може свој новчић улагати у свој новчани завод, где ће му његови људи а и сам моћи достојно очувати недељно уплаћени новчић.

Где таких задруга нема, нека се поради да се што пре оснују са напред наведеном допуном правила т. ј. са обезбеђењем од туче, пожара а свакако и од поплаве, јер она нам је често немио гост. Не мислимо ми овде, да ти заводи носе велики делимак (дивиденду), него нека је смер тих завода у смислу оних речи из натписа: „за међусобно помагање“ најглавнији.

У пиреи обиму могао би овај предлог да се изведе, кад би наше црквене власти и њихови органи хтели о томе да мисле, шта више наш народни сабор могао би о томе предмету да поведе реч и да створи један велики добротворан завод, у који би наше црквене опћине уносиле прописане новчане улоге а и поједини завештаји, добро би дошли, јер и тако имамо већ много заклада, које служе, да се од појединаца ствара друштвени пролетаријат, или зар није тако, кад видимо, да наши Срби званичници, лекари и адвокати сваким даном све више се множе а овамо наступајућом централизацијом затвара им се пут њиховој будућности и опстанку.

Кад би се ово извело, не би морали непрестано викати: помагајте браћо! умресмо од глади! И да се о овоме пре хтело мислити и озбиљнија рачуна водити, неби нас заболела глава од поплаве, туче и пожара.

Али да, нама је стало само да нагомиламо што веће опће капитале, од којих бог свети зна, ко ће до послетка имати користи, само ми не!

Колико нам вреди, што имамо силне опће капитале, кад тисућа народа нам умире од глади и најпосле мора да се расели и сваки дан нас је све то мање. Спада ли и то у „велеумље“: кад ме требаш: „народе где си?“ Кад те не требам: „иди од куда си и дошао! Ти си „фукара“ и „марва“ па мораш тако, кад је наступио 19-ти просветни век за очување народне индивидуалности.

Није ли и ово један од главнијих узрока, зашто нам народ листом у назарене одлази? О томе позвани нека добро промисле!

Зашто смо тако оладнели према своме пећеничком народу? Зар смо заборавили оно, да кад нестане нам народа, нестаће и нас — нестаће Српства у овим крајевима у овој земљи, коју су нам прадедови крвљу својом напајали против најезде турске обести.

Спасавајмо оно што се спасти може, да нас не би прогутали бурни вали туђинског мора, које је разглавило чељусти, да нас прогута.

На завршетку довикујемо: Помозимо браћи својој у Банији, јер не знамо шта ће и нас сутра подесити. Брза помоћ двострука је помоћ.

Порадимо, да створимо могућност, да будемо својој браћи и своме ближњем а можда и себи свагда спремни помоћи.

„Љубимо ближње своје као сами себе“, јер то је суштина науке онога, који је на крсту за начело изгубио главу.

Србобранац.

СРПСКИ РАДИКАЛИ.

IV.

Цар Јосиф I. владао је само кратко време а иза њега наступио је владање Карло VI. (III.). Овај цар најсвечаније потврдио је својом дипломом од 2. августа 1713. (поновљеном преко угар. двор. канцеларије 16. фебруара 1714.) све привилегије, које су српском народу дали пријашњи владари — али пошто нека лица из разних сталежа у краљевини не хтедоше никако да се покоравају царевим одредбама, па су Србима у свему и свачем правили сметње, то је цар Карло и опет дипломом својом од 10. априла 1715. год. строго наложио, да се имаду тачно поштовати и вршити привилегије издане народу српском.

Та диплома у изводу гласи:

Благорасудном вољом, дакле, здравијем савјетом и Нашом пуном, царском и краљевском влашћу, држећи се Наше заштитне дипломе, која је из Наше краљевске Угарске Дворске Канцеларије, дне 16. фебруара прошле године (1714.) спремљена и издата сталежима и достојанственицима Нашијех краљевина: Угарске, Хрватске, Далмације и Славоније и пр. — овијем Нашијем новијем указом, који има постојати за свагда, не само што милостиво установљавамо, уређујемо и хоћемо, да прије споменуте дозволе, слободе и привилегије, које су до сада милостиво дароване реченоме племену и српскоме народу, његовијем архијепископима или митрополитима и владикама — свагда крјепке и постојане буду и остану; да они буду у својима правима од Нашијех власти и поглаварства, што су постављена и подвлаштена у реченијем краљевинама, на настојање и на молбу реченога народа крјепком руком држани и штићени против прије споменутијех ту-

ЛИСТАК.

КАКО ЈЕ ДР. ЈОВАН ЖИВИЋ ОТПОЧЕО ПРАКСУ.

ШАЉИВА ЦРТИЦА.

Je n'y a que le premier pas qui coûte.
Madame de Necker.

Из године у годину све је већи и већи број младих доктора медицине, који жељно очекују онај тренутак, кад ће добити диплому, те да се као челице разлете на све стране, да помажу људима. Свако се од њих поноси и зида већ у напред куле по ваздуху. Но како се свако доцније од тих младих људи превари, кад уђе у народ; јер наш простији свет слабо има поверења у тим младим „докторима“, па се радије поверава бабама-врачарама, које му својим врачбинама и бајањем већма помажу од свију лекова на свету. Такав млад човек долази брзо до разочарања, чека и чека на болеснике, па након дугог чекања кличе од бола и горчине заједно са бесамртним Шекспиром: „Дао би све своје дугове за једну добру тучу или бар и за најнеопаснију епидемију!“

Но и ти раденичe докторе, што си свио себи мирно гњездашце у каковом питомом сеоцету, немој никада опет завидети свом другу у вароши. Нов и млад лечник у вароши се врло лепо може упоредити са грчким мудрацем Дијогеном, који је тражио људе са свећом у руци на дану. Та и млад доктор у вароши би драговољно тражио болеснике ма и са свећом у руци, само кад би их могао наћи!

Ето тако се догађа сваком почетнику све дотле, док какова стара госпа или већ у годинама госпођица, којој је тешком муком и напором избио из главе какову уображену болест, брзим клепетом свог језика не разнесе на све стране међу својим знанцима вест, како је тај и тај вешт и окретан доктор, научен и искусан, а све то опет украсе и оките нејзине познанице, док тај и тај доктор не постане опште обљубљена личност. Но сваком баш није тако срећа наклоњена!...

Др. Јован Живић је један од тих наших младих Асклепијада. Још за ђаковања свог важио је он међу својим друговима за великог гиздавца. (Неки га ваљада из злобе крстили именом „бабин Гига.“) Па да ли је онда чудо, што није напустио ту лепу врлину своју, кад је постао свој госа и кад се опростио ђаковања! Но осим тога био вам је он и као ђаком одан идеалисању, те с тога је кад је довршио све испите и добио диплому и одлучио, да буде „женски доктор“. Помислите само „женски доктор!“ Та колико ће пута имати прилике да стисне лепим госпођицама мале и меке ручице, да их пита од чега болују, — а уједно том приликом да им покаже своју речитост и духовитост, а што је још знатније, и своју лепоту!

Мили читаоци ће ми зацело веровати, кад им кажем, да је др. Живић баш био створен за „женског доктора“. Поред речитости своје био је и лепушкаст. А то је средство, којим се женски свет врло лако задобија.

С неким сажаљењем и презирањем је испратио своје другове, који се након довршених студија разиђоше у срце народа, по селима, засеоцима и варошицама.

„Odi profanum vulgus et arceo!“ мислио је млади др. Живић, па се кренуо у главно место, које је хтео да почаствује својим знањем и вештином. Онде је ударио темељ свом будућем животу, или да се мало простије изразим, нашао је у једној од најживљих улица врло леп стан, и то на првом боју. Та добро је знао др. Живић како треба у данашњем свету живети, па с тога је и узео тако леп стан. Одмах је отпочео плести мрежу да придобије болесника, као оно паук кад хвата муве, а у том му је био од врло велике помоћи окретни му слуга Андрија. Но како је др. Јован Живић након силног труда и муке задобио славно име и леп број болесника, намера ми је, да вам моје слабо перо наслика — — — — — — — — — — — —

Зар не видите онамо нашег јунака, како јури као соко улицама? Левом руком витла свој лепи штап, а десном руком сваки час скида шешир и клања се свакој знаменитој особи, а познавао је а не. У једанпут ено застаде пред једном кућерином, поче се осврта на све стране, за тим се задржа неко време на вратницама, погледа опет на све стране да види, е да ли га когод гледи, па онда уђе у ходник и дође до степеница. На степеницама постоји неко време да се одмори, једном руком броји верижице од свог златног ланца, другом руком брише ознојавно лице. За тим погледи на сахат — и после десет минута истрчи још брже из куће него што је ушао

Тако трчкара из једне улице у другу, улази у разне куће и изилази након десет минута напоље. За тим погледи опет на свој лепи сахат, заврти главом, па се упути брзо улицом што води главном шеталишту, јер ће онде зацело у то време наићи на госпу М.... с којом се упознао пре некако у једној кући. Чим је опази, одмах јој се пожури на сусрет, пољуби је галантно у руку, па јој поче брзо причати о разним својим болесницима, које је ових дана спасао од смрти, о новим болесницима, које је баш овог тренутка посетио (ваљда на степеницама!) о завидљивости својих другова, који се узалуд труде и муче да одврате болеснике, који јатомице њему долазе... Причајући и лажући тако пази добро, да после сваке четврте речи уплете фразе: „Молим вас, госпо милостива! — Верујте ми, госпо милостива“ итд.

Међутим се појави и његов слуга Андрија (који већ одавна из далека гледи на свог господина, и чека само згодан тренутак, па да му приступи.)

„Шта је опет?“ запита га срдито млади наш Хипократ.

„Та већ вас читава два сахата тражим, го-

жаба и против ма каквијех смутљиваца: — него још и онај додатак, што се у споменутијем конфирмацијама налази — овако разјашњивамо и милостиво тумачимо:

„Више пута спомињате привилегије, слободе и дозволе, што су милостиво дате драгоме Нам илирическом или српском народу остаће неповређене и у мирном уживању све дотле, докле и народ остане и успребива непомичан у дужној вијерности оданости и послушности к Нама и к Нашем владалачкоме дому, чему се вјечно надамо.“

Цар Карло сматрао је за потребно да ову диплому огласи и у војничкој крајини а то је учињено преко ратнога већа 22. јуна 1715. овако:

„Нажем ђенералном намјесништву, Фелдмаршалима, ђенералима, ђенерал-фелд-цајг-мајстерима, ђенерал-фелд-вахт-мајстором, обрстарима, обрстлајтнантима, обрст-вахт-мајсторима, капитанима, њиховим лајтнантима, заставницима, десетницима (капурали), квартир-мајсторима и другијем макар којега војничкога звања садашњијем и будућијем, а особито Нашима ђенералима и заповједницима, којега му драго народа, сталежа, степена, чина и достојанства, који су постављени по краљевинама: „Угарској, Хрватској и Славонији и по Крајинама, што су здружене са истом угарском круном“. Пошто је за овијем изрећат цио садржај споменуте дипломе, завршује цар овако:

„Због тога свијем вама овијем крјепко налажемо и заповиједамо, да споменутога митрополита и архијепископа, владике и остале свештенике, калуђере и свијетске људе то јест српски народ, Источне Цркве, грчкога закона, који је (народ) испод турског јарма ослобођен и допуштењем Нашег царског Ратног Савјета смјештен по градовима, по варошима, по Крајинама и по Нашијем земљама, у споменутијем њиховијем привилегијама, слободама, повластицама и правима, што су на шире изложена у споменутој Нашој заштитној дипломи, — од свијех насиља и сметања, смутљиваца и од штеточиња, — бранити и штитити: Нашу милост, коју смо им споменутијем начином даровали, употребљавати, уживати и њоме се радовати, Нашом царском и краљевском влашћу, коју вам дајемо у тој ствари потпуно, допуштати им дужни будете свагда, кад гођ због тога од митрополита и од њему подвлаштенијех замољени будете, или кад који по само замољен буде; а то све дотле, докле гођ српски народ остане у вијерности и оданости према Нама и према Нашем владалачком дому; друкчије да не поступите, а кад ово прочитате, повратите ономе, ко вам је додао.“*)

Цар Карло умрьо је 20. октобра 1740. и њим у мушкој лози престала је да влада династија Хабсбургова. Њега је наследила његова ћи Марија Терезија, па како се она удала за Фрању војводу од Лотрингена, то се од онда наша владајућа династија зове „Хабсбург-Лотринжка“.

И царица Марија Терезије није заборавила на Србе, већ им је и она свечано потврдила све њихове до тадање повластице својом дипломом од 24. априла 1743. Ова диплома проглашена је 18. маја исте године и преко угар. двор. канцеларије а 4. јула и преко придворног ратног већа, где царица од речи овако записа и потписа:

„Уважавајући најмилостивије, како споменутога патријарха, митрополита и архијепископа Арсенија Јовановића, тако и преднаведенијех људи српскога народа изванредне заслуге, што су учињене светој круни, краљевине Угарске, Нашем владалачкоме дому, па већ и Нашем Величанству; као и то, што он, прије речени архиепископ, по примјеру својега негдашњега пријепријестолника патријарха, митрополита и архиепископа, Арсенија Чарнојевића, у пошљедњем турском рату — пријеђе из Турске у Нашу државу; па што он, тај исти народ, на вијерну и на корисну службу за свету круну споменуте краљевине Угарске и за Наш владалачки дом, поостри; што војници горе реченога српскога племена из краљевина: Угарске, Хрватске и Славоније, купивши себи за своје новце ратне потребе, добро снабдјевени, — јунаци и храбро се боре скупа са Нашијем четама: по Баварској, по Чешкој и по Италији у садашњем љутом рату, а против непријатеља Нашијех и Наше царевине, те тако и самијем дјелом посвједочавају вијерност и поданичку дужност к Нама и к Нашем владалачком дому (као што милостиво верујемо), да ће то и у будуће свагда чинити.“

„Због свега тога и Ми, саслушавши царском милошћу, и примивши најпонизнију молбу реченога патријарха, митрополита и архијепископа Арсенија Јовановића и свега српскога народа, — споменуте грамате и привилегије господина нашега родитеља и стрица, ни стругане ни замазане, нити најмање сумњиве; него без сваке погрјешке онаке какве су правилно издате, нити што домећући ни одмећући, по цијелом њиховом садржају с додацима и опредјељењима: испитасмо, утврдисмо, примисмо и Нашом царском влашћу за реченога патријарха и за српски народ грчкога закона милостиво потврдисмо, шта више: примамо, утврђујемо, за угодне имамо и потврђујемо осим повреде туђијех права.“*)

Царица Марија Терезија умрла је 22. новембра 1780 а њу је наследио њезин син Јосиф II. Овај цар, човек иначе врло племенитна осећаја, хтео је да уреди своју државу строго по централистичку, т. ј. он није хтео да се обазире на самосвојности појединих земаља и краљевина, већ је хтео ове да окалупи у једно јединствено тело. Нагазив одмах у почетку на врло озбиљан отпор — нарочито Угарске — утрошио је цело време свога краткога владања у безплодној борби са својим народима, па тако о њему немамо шта да кажемо.

Након његове смрти (1790 г.) Наступио је владање брат му Леополд II. Овај цар био је врло праведан и истинито наклон народу српском, те како су за његове владе мађарски сталежи били навалили, да на што мању меру сведу права народа српског (види зак. чл. мађ. сабора XXVII од г. 1790-1 г. и X. од г. 1792, које овде навађати не налазимо за потребно,) то је он спремао се да та права праведним начином утврди — али га у брзо задеси смрт (1. марта 1792).

Њега наследио је Фрања I. За време овога цара пада француска револуција и настадоше непрестани ратови, који се довршише тек падом Наполеоновим. А онда је настала силна реакција (натражњаштво), која је потрајала за целог владања овога цара (1792—1835) и за владања његовог наследника Фердинанда I (V) (1835—1848). Да боме, да за цело то време није могло бити говора о обезбеђењу или проширењу права ма којега народа а камо ли народа српског.

И тако нас ето код знамените год. 1848. Но, о томе ћемо да говоримо у следећем чланку.

Ј—ћ.

*) Види Жефаревићево издање а и код Рајића кн. IV. у Прибавленијама.

*) М. Грбић: Карловачко владичанство стр. 281—283, 313—315.

Главна скупштина

друштва за српско народно позориште.

Јуче у среду 10. (22.) јула 1891. одржана је главна скупштина горњега друштва, коју је начеоник г. др. Л. Станојевић у ½10 часова пре подне отворио, позвав чланове: дра И. Огњановића, Петра Дамјановића и Ђуру Стојковића да присутне чланове оверове.

Пошто је тај оверовни одбор констатовао, да су сви присутни правомоћни чланови овога друштва, прешло се на сам ред; на које начеоник друштва приказује г. А. О. Шрајбера као изасланика политичке власти.

Приступајући 2-ој тачци дневног реда: Чита подначеоник г. А. Хаџић извештај о укупној радњи и стању друштвеном. (Види ниже доле тај извештај у свој целости).

У свези са годишњим извештајем, изнео је управни одбор пред скупштину предлог, да се друштво обрати са апелом на поједине родољубе, да са извесним било месечним било годишњим црилогом припомогне, да се ово друштво, из новчане незгоде извуче.

Скупштина прима како прочитани извештај тако и сам предлог у начелу, само се неки чланови разилазили у начину извађања тога.

Члан др. И. Огњановић предлаже, да се изда нека врста лутрије, а члан Петар Дамјановић препоручује да се по примеру Матице Српске изаберу и поставе повереници, пошто смо се уверили, да је тиме добар пут изнађен.

Члан Љ. Стефановић јадикује, како је народом овладала велика апатија према овом заводу, и да је одушевљење са свим заспало. Наглашује, да се још увек они људи, који су у заснивању овога друштва били, и данас морају да бригу о њему воде, јер се данашња омладина ни за што не брине, и неће ни мало да се одушеви, на које му члан П. Дамјановић одговара, да он као млађи члан овога друштва, у које је из добре воље и пуно одушевљења за саму ствар ступио, а тако и дише она омладина, која се заиста одушевљава за рад и бољитак нашег народа, јер је то донекле и делом посведочила, само јој треба дати прилике, па и овде. Одбија горња пребацивања и ружну подвалу свој омладини српској. После исказа начеоникова, да је он схватио, горње замерање, да се односи само на онемлађе људе, који неће никако да се интересују за овај завод, — прешло се на решење тога питања, којим се оставља управном одбору одрешене руке, са обзиром на горње предлоге.

По прочитању извештаја о главној благајни која је у свом реду, чита се извештај о рачуну позоришне дружине, на које су своје изјасњење скупштински прегледачи, као и суперревизори преко рачуна у посебном извештају скупштини поднели.

Чита се извештај позоришног управитеља о стању и радњи позоришне дружине. (Види тај извештај на другом месту.)

На позив председника да ли ко има шта да приговори на тај извештај, устаје П. Дамјановић и ставља на управу питање:

Поводом тим што су у последње време, неколико наших листова, доносили извештаје о гадном и неморалном владању појединих чланова дружине, тако, да се тим јавно учињеним изгредима руши углед друштва; пошто дакле ове гласове, који су стизали из Сомбора, из Вршца и Митровице, није сл. управа никад опровргла, то он у очувању лепог гласа и угледа овога друштва диже свој глас, и пита г. управитеља, је су ли њему познати ти немили случајеви и у опште стоји ли то, што је о томе у јавности писано, ако не стоји, зашто то није досад као неистина опровргнуто, а ако стоји, тражи да се кривци по заслузи казне, и настоји, да се таково шта у будуће не догоди.

На ово управитељ Ружић изјављује да ти гласови нису истинити:

Начеоник др. Станојевић изјављује, да њему као начеонику није досад нико због тога учинио пријаву, те ипак на оне новинарске гласове, — на које управа није дужна обазирати се, — упутила је дотичне месне позор. одборе, да са члановима дружине спроведу истрагу, који су доказали да све оно не стоји, но се све своди на то, да су два члана из друштва због тога иступила.

Даље изјављује, да му је мило, да чланови овде у скупштини — као меродавном месту траже разјашњења, међутим уверава, да ће управни одбор и даље, као први на то позван — као и досада, пазити и чувати углед овога друштва од насртаја ма ти са које год стране долазили.

Члан П. Дамјановић изјављује, да се са одговором задовољава.

Решено је, да се распише стечај на место управитеља са платом од 1500 ф. и путни трошак, пошто је г. Ружић одлучно изјавио, да се неће и не може примити тешке дужности управитељске, а дотле — за 3 месеца — управљеће и даље г. Ружић.

Узет је извештај на знање о приходу и расходу позор дворане.

За супер-ревизоре изабрани су: Васа Јовановић (чича), др. Ј. Велимировић и Петар Дамјановић.

За чланове позор. и економског одсека изабрани су досадањи чланови.

Прочитан је и усвојен прорачун за год. 1892. у главним цифрама овако је обележен:

	Приходи:	Потребе:
I. Позор. дружина	21600 ф. —	21570 ф. —
II. Центр. управа	2897 ф. 58 н.	2816 ф. 27 н.
Укупно	24497 ф. 58 н.	24386 ф. 27 н.
показује се вишак од		111 ф. 31 н.

а позоришној дружини одобрава се допуст на месец дана.

Тиме што је одобрен горњи допуст, тиме ће овогодишњи приход у 1250 ф. мањи бити, даље што ће се 1. новемб. о. г. попунити место сталног управитеља, дакле у 2 месеца, а то је у 350 ф. расходи порастити, недостаје мањак за ову год. 1500 ф. који се мисли, из ванредних прихода, скупљањем прилога покрити.

Даље је још решено, да се 13-рица из чланства бришу пошто своје обвезе према друштву нису одржали. (Врло жалостан знак.)

Како је дневни ред исцрпљен, то је председник предложио да одостовере скупштински записник следеће чланове: Васа Јовановић, Милош Николић, Гавра Плавшић, Др. И. Огњановић, Петар Дамјановић, Др. А. Кода, Љ. Стефановић, Ст. Милованов, А. М. Матић и Ф. Обркрежевић.

Захвалив се присутним члановима затвара председник око ½12 скупштину. **—ћ.**

* * *

Извештај

управнога одбора „друштва за српско народно позориште“ о своме годишњем раду.

Славна скупштино!

Част нам је и овога пута саопштити сл. скупштини радњу управнога одбора и укупно стање срп. нар. позоришта од прошле главне скупштине друштвене до сада. Пре свега нам је част известити сл. скупштину, да је високо министарство унутрашњих послова одобрило избор дра Лазе Стано-

---

сподине докторе! Бароница С.... је изненада оболела, па вас врло лепо моли, да одмах идете њој.“

„Боже! Шта морам само да трпим од те баронице!“ кликне срдито доктор. „Па зашто не пошље сутра по мене, пре него што разделим своје време. Сада немам баш ни минута времена“ — дода срдито мумлајући после неколико тренутака, па за тим извуче своју бележницу, из које извади читав табак хартије, на ком су забележена имена његових идеалних болесника. Површно разгледав сва имена окрене се слуги и рекне:

„Па добро! Још ћу једанпут изван обичаја посетити госпу бароницу.] Госпођи Л... је данас много боље, па с тога се не морам данас дуго задржавати код ње. Четврт сахата што ћу код ње уштедити посветићу бароници. Но ипак јој реци, да јој данас изван обичаја и реда последњи пут долазим.“ —

„Верујте ми, милостива!“ — окрене се опет госпи, — „верујте ми, милостива, да ка би се још једанпут родио“, никако не би био доктор. То вам је, најнезахвалнији посао, милостива! Андрија, иди ми наручи фијакер! Да, милостива, молим вас лепо, ако би ма кад устребали моју лечничку помоћ, да ме позовете пре шест сахата изјутра. Од зоре до мркле ноћи сам вам у послу, милостива! Ај, тешко мени мученику!“ —

Фијакер долази. — Др. Живић пољуби госпу галантно у руку.

„Клањам се, милостива!“

Скочив у кола викне заповеднички слузи!

„Иди брзо у улицу К.... и чекај ме!

Уморен од силна посла наслони се натраг на наслон од седишта; скине цилиндар с главе, и непрестано брише зној са сува лица.

Фијакер јури брзо улицом. Доктор се јавља учтиво и десно и лево и познатим и непознатим. — Најзад стигне фијакер и у улицу К....

„Стани пред ону кућу с балконом!“ викне му др. Живић и спусти му нешто округло у руку.

Доктор силази величанствено с кола, гледи на сахат, брише зној са сува чела, баца поглед на прозоре од кућа преко пута, па за тим улази у кућу. У тој кући има излаз на другу улицу, и он брзо прејури преко дворишта и покаже се људма — на пијаци П.... Овде се догађа исто оно, што и пре. Опет вади сахат из џепа, брише суво чело и разгледа онај табак идеалних својих болесника. За тим опет јури од куће до куће, тражи куће неких болесника својих (а овамо добро зна, да куће тих болесника и нису на пијаци). У том случајно натрапа и на ког познаника, па га одмах почне питати за ову или ону кућу, наравно да познаник му зачуђено врти главом, јер такова презимена нема у читавој вароши. Др. Живић се сада почне тужити на слуге својих болесника, који му готово сваки дан кажу по три четир тако накарађена презимена, те узалуд јури по вароши.

Ма да му је познаник рекао, да те и те породице и нема у читавој вароши, он јури и даље пијацом од трговине до трговине, улази у сваку па се представља за др. Живића и моли да му кажу где станује ова и ова породица, у којој се опасно разболела нека госпа, па су га позвали да дође. — За тим пролази кроз оно познато двориште опет у улицу К.... У улици К.... опет вади сахат, брише суво чело....

Међутим, док се наш вредни др. Живић измучио тако јурећи из улице у улицу из куће у кућу, није ни његов окретни слуга Андрија седео скрштених руку. И он је јурио из гостионице у гостионицу, од хотета до отела, распитујући свугде за др. Живића. У свакој гостионици је остављао по једно писмо упућено на др. Живића у ком га моли овај или онај болесник да му дође.

Но осим свега тога се много пута догађало, да је др. Живић из непажње изгубио по које писмо на улици или шеталишту, (које је наравно сам написао), у ком му захваљује овај или онај болесник китњастим речима за учињену помоћ, или га зову, да дође неком болеснику на село, који се још једино узда у њега.....

Било да је наш др. Живић у позоришту или на читаоничкој забави, или у кавани при тароку, одмах се појављује и његов фактотум Андрија и моли га да иде овом или оном болеснику, који га преклиње да дође. Да! Јадни др. Живић вам нема мира ни кад руча у гостионици код „рогатог бика“. Андрија и тамо долази и позива га — у кавану; по сахата после тога јавља се опет и зове га — познанику каковом; од познаника га опет одзову немилостиви болесници и он одлази у — позориште и т. д....

Тако вам је постао др. Јован Живић најславнији лечник у читавој вароши и ако није написао још ниједан рецепт. Но немојте се чудити кад вам кажем, да је таковим радом постигао оно, што је хтео; јер његов окретни слуга Андрија га је све дотле тражио, док га не почеше тражити и сами — грађани. Уједно је постао на брзо и љубимац нежног пола, а то му није било тешко поред оних споменутих способности.

А данас? Данас вам је др. Живић један од првих доктора у вароши. Уједно смо дознали од поуздане личности, да ће се др. Живић за кратко време венчати с неком госпођицом, која није само „да је лепа као вила, нити да је румена као ружица,“ него има што је у данашњем прозаичном свету најважније) и доста новаца. — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Ево ти докторе-почетниче пут и начин, којим треба да почнеш своју праксу, те да се опростиш несносних повериоца и да стечеш славу!

Mundus vult decipi; ergo decipiatur!

Прерадио: **Надан.**

јевића за начеоника и А. Хаџића за подначеоника друштвеног на три године дана.

Од прошле скупштине увршћени су у чланове овога друштва ови родољуби: 1.) Никола Продановић, занатлија из Новог Сада, који је подмирио целу чланарину од 50 фор.; 2.) Коста Брашован трговац; и 3.) Урош Петровић, трговац, — обојица из Штајнбруха, од којих је први уплатио 30 фор., а други 20 фор., а на остатак издали су обвезу од себе.

Покрај оваког слабог прираста чланова имамо и ове године да забележимо губитак неколицине чланова. На име преминули су ови старији чланови, и то: 1. Ђорђе Д. Кода, одлични грађанин и трговац новосадски, који је у прво време стварања овога друштва био више година подпредседник економског одсека и благајник друштвени, а све до смрти остао је марљив и веран члан управнога одбора; — 2. Ђорђе Камбер, адвокат и бивши варошки капетан из Новога Сада; — 3. Аркадије Николић, адвокат из Сомбора; и — 4. Лаза Јеремић, гостионичар из Новога Сада. — Нека је слава и вечна успомена овим упокојеним члановима друштвеним.

Као и пређашњих година, тако су и ове године позоришту учињени неки завештаји, легати и прилози.

Пок. Јелисавета Бирвалски рођ. Загорица из Сомбора завештала је позоришту легат од 200 фор. који је овом друштву исплатио г. Јустин Коњовић, велеповедник из Сомбора.

Ове године завршена је расправа оставине пок. нар добротвора Васе Јагазовића, који је поред других задужбина завештао и народном позоришту годишњи легат од 50 фор. Тај ће се легат од сада исплаћивати овоме друштву сваке године, и то у корист пензионом глумачком фонду.

Пок. Марко Малетин из Мартоноша оставио је позоришту легат од 50 фор., који има да исплати удовица му Ленка Малетина рођ. Протићева.

Ваља споменути, да је честита управа штедионице у Вуковару, која већ више година прилаже знатне своте на срп. нар. позориште, — и ове године од свога чистог прихода одредила на исту цел 25 фор. На том ревносном старању за унапређење овога друштва изјављена је родољубивој управи штедионице вуковарске најтоплија захвалност.

Стигло је позоришту и мањих прилога, међу којима истичемо годишњи прилог од 4 фор. гђе Персиде Јовановићке из Брода, која већ од толико година из чистог родољубља тај годишњи принос даје овом народном заводу. Живела честита родољупкиња!

Управни одбор исплатио је ове године остатак дужне главнице од 600 фор. фонду Илије Коларца, што се налази под управом „Матице Српске", те је тако сад исплаћен и последњи остатак дуга друштвеног, *који је поникао још у оном времену, кад* је купљена позоришна зграда.

Као што је у прошлогодишњем извештају јављено сл. скупштини, вођени су преговори о продаји винограда у Ђароку, који је пок. добротвор Гавра Јанковић из Арада оставио овоме друштву, заједно са кућом, а које све доживотно ужива нећак и наследник покојников Ђорђе Лукић у Араду. Ђ. Лукић учинио је понуду за продају тога винограда, који је филоксером опустошен, и управни одбор пристао је у начелу на ту продају путем јавне лицитације, но још није коначно утврђено све што је потребно у погледу продаје и руковања с новцем, који се добије од проданог винограда. О исходу целе ове ствари известиће управни одбор славну скупштину.

У погледу закладне земље, коју су пок. добротвори Ђена Брановачки и жена му Ида рођ. Вујићева из Сенте завештали овоме друштву и која износи 21 јутро, — част нам је известити сл. скупштину, да је та земља по бољој цени него до сад издана под закуп. Том закладном земљом рукује у име овога друштва повереник друштвени, г. др. Стеван Малешевић, адвокат у Сенти, који је поменуту земљу путем лицитације издао под аренду за 32 ф. 50 н. по ланцу.

Торонталска жупанијска власт у Вел. Бечкереку била је исплатила овоме друштву завештај некадашњег в.-кикиндског дистрикта од 5000 фор., јер је хтела да се опрости плаћања 8 проц. камате на тај завештај; али пошто се иста власт уверила накнадно, да је тај завештај по завештаном писму в.-кикиндског дистрикта од 25. јула 1864. бр. 2967. остављен као неприкосновен фонд, који има остати код в.-кикиндског дистрикта, а само камата да се плаћа позоришту — то сада тражи ту своту натраг. Упр. одбор пристао је, да се врати та свота од 5000 ф. под условом, да се на ту главницу и од сада плаћа 8 проц. камата све дотле, док се не почне зидати српско народно позориште, даље, да се накнадно плате камате, трошкови око биљеговине за издану дозволу за брисање.

Према одлуци лањске гл. скупштине друштвене у погледу услова стављених од вис. министарства о бесплатном уступању варошког земљишта „Хан" овоме друштву ради зидања сталног позоришта на њему под називом „новосадско српско позориште", — одговорено је овдашњем магистрату, да друштво ово остаје при пређашњој одлуци својој, по којој друштво ово нити може нити има права да напушта свој уставом прописани и одобрени назив „српско народно позориште, те никако не може примити бесплатно уступање поменутог земљишта за градњу позоришта под горњим условом. Тиме је ствар у погледу намењеног поклона земљишта „Хана" за градњу позоришта решена.

Познато је сл. скупштини из лањског извештаја, да је ово друштво молило овдашњи магистрат, односно варошко претставништво, да одобри, да позоришна зграда после истеклог уговора још десет година дана постојати може као власништво овога друштва, да би се могло у истој згради спровести осветлење гасом. Варошко претставништво одбило је ту молбу из разлога, што је тобоже та позоришна зграда трошна, ма да је мешовита комисија при прегледу зграде нашла, да је иста у добром стању, и ма што је управни одбор био вољан примити услове, које је поменута комисија ради боље сигурности зграде ставила била. На то је управни одбор у одређеном року поднео против те одлуке рекурс високом министарству. Услед тога призива добило је ово друштво од сл. магистрата у препису наредбу високог министарства унутрашњих послова од 21. нов. 1890. бр. 75.429. у тој ствари. Високо министарство одбило је призив управног одбора позоришног и потврдило је одлуку варошког претставништва, по којој се има позоришна зграда 31. децембра 1891. порушити, јер јој тада истиче уговор, који је са варошком општином склопљен.

Српска народна позоришна дружина обишла је од 8. маја 1890. до 12. јуна 1891., дакле за 13 месеци ова места: Доњи Ковиљ, Меленце, Мокрин, В. Кикинду, В. Бечкерек, Вршац, Белу Цркву, Ковин, Панчево и Митровицу — а сада се налази у Руми. Приход од позоришних претстава у тих 10 места износио је 22,864 ф. 09 н., а расход 23.558 ф. 86 н. Према томе износи мањак 694 ф. 77 нов. — Дефицита или мањка било је у овим местима и то: у Д. Ковиљу 143 ф. 26 н., у Меленци 605 ф. 25 н., у Мокрину 312 ф 02 н., у В. Кикинди 11 ф. 57 н., у Вршцу 520 ф. 76 н., у Белој Цркви 192 ф. 89 н.; — а сувишка било је: у В. Бечкереку 4 ф. 45 н., у Ковину 111 ф. 84 н., у Панчеву 870 ф. 45 н. и у Митровици 104 ф. 24 н. — Нека је овде јавно изречена захвала оним родољубивим општинама, у којима је народно позориште сувишка постигло. То је јасна сведоџба њиховог топлог заузимања за осигурање и унапређење нашег народног позоришта. Особито сувишак у износу од 870 фор. 45 н. речито говори о љубави и пожртвовању свесних Панчеваца према нашем позоришту, за које су се они увек одушевљавали и свагда гледали да позориште народно светла образа оде из њихове средине. Колико би одскочило наше народно позориште, да се и друге наше општине угледају у лепи пример родољубивих Панчеваца, Ковинаца и Митровчана, па да докажу и делом, а не тек пустим речима, колико им је стало до народне позоришне уметности, до просветног напретка српског!

Позоришна дружина давала је у сваком месту представе за децу, а недељом и празницима представе за народ са спуштеним ценама, да би и сиромашнија публика могла уживати у позоришним представама.

Како је позоришна гардероба у доста оскудном и лошем стању то је управни одбор на позив управе властелинства комлошког, изаслао подначеоника друштвеног А. Аџића и управитеља Д. Ружића, да оду у Банат-Комлош, да прегледе гардеробу и остале позоришне приборе у оставини пок. Јов. пл. Наке В. С. Миклушког, и да ради откупа или поклона исте гардеробе нужне кораке учине и да поднесу извештај о своме изасланству.

Управни одбор јавља, да је по предлогу месног позоришног одбора у В. Кикинди члановима позоришне дружине дат одмор од 14 дана, и то од 11. до 25. августа 1890. нарочито због тога, што је у то доба због пољских радова било незгодно време за позоришне представе, па да се избегне дефицит прекинуте су представе на 14 дана, те су глумци за то време уживали ферије.

Чланови позоришне дружине поднели су преко управитеља молбу, да им се и ове године дозволи одмор од месец дана. Ту молбу подноси управни одбор засебно скупштини с препоруком на одобрење.

Пошто су многи чланови овога друштва из Земуна, који дугују прилоге за чланарину, или помрли или тако осиромашили, да се дуг њихов никако не би могао истерати — као што је то известио повереник друштвени г. др. Тодор Недељковић, адвокат у Земуну — то управни одбор према пређашњим одлукама скупштинским износи засебни предлог скупштини, да се потраживања од 13 дужника из Земуна, који дугују чланарину, бришу као ненаплатива из рачунских књига. Тим брисањем смањиће се капитал фонда позоришног са преко 1000 фор.

Управни одбор умолио је и пожурио повереника друштвеног у Вршцу г. ђуру Цвејића, да што пре јави, какав је успех постигао при предузетој ликвидацији против 25 дужника Вршчана, који од више година дугују фонду позоришном прилоге за чланство и камате на исте, да би се против њих већ једном могла коначна одлука донети. У том погледу још није стигао никакав извештај.

И ове године издаване су неким писцима 5% тантијеме од прихода њихових приказаних оригиналних позоришних дела.

Из фонда позоришног издано је неколико зајмова на сигурну хипотеку.

Благајна друштвена сконтрована је више пута и нађена је у реду.

Као што је сл. скупштини познато, потребе народнога позоришта сведене су на таку малу меру, да се већ на мању свести не могу, а да се већ сасвим не промашу цел, коју овакав народни завод мора имати, па ипак нас гони из године у годину кад мањи кад већи дефицит. У таком критичном стању жалосно је и помислити само, да није обезбеђен опстанак и будућност првог српског народног позоришта у случају какве непредвиђене нужде. А ко нам јемчи, да се така нужда, од које нас је до сад сачувала само срећа и устостручена енергија појединих родољуба, ко нам јемчи, да се така нужда у овим тешким временима неће појавити? Зар да увек стрепимо од овога страшила? Зар да никад не умиримо себе и све пријатеље народнога напретка, да смо судбу овог нашег најнароднијег завода, ако и не за свагда, а оно бар до бољих времена обезбедили? А за то се не иште много Знамо да сад није време, у ком се може што изванредно тражити и очекивати. Али би ли то што изванредно или немогуће било, да се н. пр. нађу у целом српском народу 6—800 родољубаца, који би давали 3—10 фор. било у месечним било у годишњим оброцима на обезбеђење народног позоришта? Замислимо, да је народно позориште једна од главних потреба наших, да је то — као што и јесте — школа за све, што је лепо, племенито, узвишено и српско, права душевна храна за нас, и закратимо себи зарад њега најмању ташту посластицу, па је жртвујмо услади целога народа. Колико и колико има свечаних и других прилика, где се у нас прелива изобиља; одредимо само оно, што се прелије нар. позоришту, па ће имати више него што ће моћи потрошити. На први поглед чини се то невероватно, али испитајмо само наш живот и наше обичаје потање и потражимо све што је излишно, за које се у нас просипа новац, па ћемо наћи за цело, да ће стотинити део од излишнога, ако га сваки од нас верно жртвује, бити доста, да избави народно позориште од вечите кубуре и да га утврди за навек.

Ако и славна скупштина дели ово мишљење, онда нам је част предложити, да се изда у том смислу позив на родољубе српске, да ма и најмањим прилозима годишњим потпомогну народно позориште, — то изнемогло мезимче међу народним просветним заводима.

Управни одбор посвршивао је осим поменутих предмета још и многе друге административне ствари, које су биле у течају, но које нису од толике важности, да би се морале овде износити.

На послетку умољавамо сл скупштину, да овај извештај изволи узети на знање.

* * *

Извештај

управитеља Дим. Ружића, о стању и радњи срп. нар. позор. дружине, за време од 8. маја 1890. до 12. јуна 1891. год.

Част ми је поднети сл. скупштини извештај за прошлу годину, о раду и путовању дружине срп. нар. позоришта.

Дружина срп. нар. позориште бавила се од 8. до 16. маја 1890. год. — као први пут — у Ковиљу. За то време, дате су 4 представе и једна корисница Један пут се певало у цркви горњоковиљској, и један пут у манастиру Ковиљу. Тог је дана високопреч. г. игуман Мирон Ђорђевић задржао целу дружину на ручак. Осим тога, г. М. Ђ. за цело време нашег бављења, држао је 9 наших чланова на косту и стану; — на што му срдачна хвала!

Из Ковиља отишла је дружина у Меленце и тамо се бавила од 16. маја до 20. јуна 1890., дато је 16 представа и 1 корисница; у цркви се певало једанпут.

Из Меленаца отишла је дружина у Мокрин — као први пут. У Мокрину се бавила од 20. јуна до 10 јула 1890. год.

Из Мокрина отишла је дружина у В. Кикинду и у њој се бавила од 10. јула до 10. септембра 1890. Дато је 27 редовних представа, 1 за децу и 1 корисница дружини. За време тог бављења, дата је са тамошњим пев. друштвом — и једна свечана престава у славу рођин-дана Њег. Вел. Фр. Јосифа I. — За време бављења у В. Кикинди, имала је дружина допуст од 15 дана Г. Роберт Толингер ликовођа тамошње српске пев. дружине, суделовао је бесплатно при свакој престави која је с певањем давана; на које му управа срдачну хвалу изјављује.

Из В. Кикинде отишла је дружина у В. Бечкерек. У њему се бавила од 10. септ. до 17. окт. 1890. год. Дато је 20 престава; 1 за децу, 1 као корисница дружини. За то време. на једној престави суделовала је једна дилетанткиња у намери, да ступи у нашу дружину, — али је слаб успех показала.

Из Бечкерека отишла је дружина у Вршац, где се бавила од 17. октобра 1890. до 1. јануара 1891. год. Дато је 45 престава. 2 дечије, 1 корисница дружини и један „концерт" у очи нове године, са тамошњим срп. певачким друштвом. За време свега бављења суделовала је наша дружина при забави, коју је срп. пев. друштво приредило. Кад је наша дружина у Вршац приспела, бавило се тамо једно мађарско позор. друштво, које је у тако мизерном стању било, — да се није могло из места кренути. Управитељ те дружине, замоли наш местни одбор и управу: да ми нашим суделовањем са једним кратким комадом припомогнемо, да би се могли кренути. Местни одбор у споразуму са управом — уважио је ту молбу; о чему је у своје време и сл управни одбор извештен био.

Из Вршца отишла је дружина у Белу Цркву и бавила се у њој од 2. јануара до 5. фебр. 1891 Дато је 20 престава, 1 корисница дружини, и једанпут се певало у цркви. За време нашег бављења, суделовала је наша дружина при свето-савској беседи, коју је тамошње српско пев. друштво приредило.

Из Беле Цркве отишла је дружина у Ковин, и бавила се у њему од 5. фебр. до 8. марта 1891. год. Дато је 19 престава, 1 корисница дружини и једанпут се певало у цркви. За време бављења у Ковину, умољен је од стране месног позор. одбора и управе, г. Мита Топаловић ликовођа срп. пев. дружине у Панчеву, — да у неколико представа, које су биле с певањем, суделује пратњом на гласовиру. Уважени г. М. Топаловић, радо се тој молби одазвао. Није жалио ни труда ни времена, већ је по мразу и снегу увек — кад је требало — долазио, само да наше срп. нар. позориште са што лепшим успехом оде из Ковина. Нека му је од стране месног позор. одбора — и управе најсрдачнија захвалност.

Из Ковина отишла је дружина у Панчево где се бавила од 8. марта до 19. априла 1891. ове године. Дато је 22 преставе, 1 за децу и 1 као корисница дружини.

Из Панчева отишла је дружина у Митровицу и бавила се у њој од 19. априла до 12. јуна о. г. Дато је 33 преставе, 1 за децу и 1 корисница дружини. За време бављења у Митровици гостовао је у две преставе — оперски певач г. Стеван Дескашев.

Сад се дружина налази у Руми.

* * *

Промена у особљу ова је: Г. Михајло К. Димитријевић, иступио је из дружине још лане. На његово место примљен је г. Д. Спасић. Пре 3 месеца иступио је из дружине и г. К. Делини, а пре месец дана и г. Ј. Стојчевић. На њихова места узет је за сад: Г. С. Славнић бивши члан Протићеве позоришне дружине.

Г. К. Васиљевић, венчао се са гђицом Д. Жановом.

Г. П. Добриновић, редитељ наше дружине био је позват од стране српске читаонице из Осека да о свето-савској беседи тамо суделује и да им буде при руци око приређивања позоришне преставе, која је на истој забави приказивана. Управа је на то драговољно пристала, пошто је осечки читаон. одбор обећао, да ће се за ту услугу срп. нар. позоришту даном приликом одужити.

Г. Веља Миљковић редитељ наше дружине ишао је из Панчева и Митровице у Београд на неколико престава гостовати.

Приновак репертоара овај је: „Јаквинта" драма у 4 чинова. „Диран и Диран" шаљива игра у 3 чина. „Близанци" драма у 5 чинова. „Врачара" позор. игра с певањем у 3 чина. „Гроф монте Христо" драма у 5 чинова. „Радничка побуна" позор. игра с певањем у 3 чина. „Подвала" шаљива игра у 5 чинова. „Неће варошкињу" шаљива игра у 4 чина.

Од стари може се узети као реприса: „Париска сиротиња" драма у 6 чинова. „Ева" драма у 5 чинова (подељена је али није још приказивана).

У спреми су: „Корак у страну", „Јогуница" и „Стара и нова школа".

Ове се године морало обићи 10 места, те које ради честог путовања, а и због два случаја, која се у дружини десише — а то је што су гђа М. Марковићка и гђа С. Бакаловићка морале паузирати због порођаја — свака по 2 месеца — задржало је, те се није више научило; за то се надам, да ће се славна скупштина и сл. управни одбор, и са горе наведеним наученим комадима задовољити.

На завршетку част ми је срдачно се захвалити славној скупштини као и сл. управмом одбору на досадашњем поклоњеном поверању у погледу вршења моје управитељске дужности. Ја сам ту дужност с највећим прегором кроз доста дуги низ година вршио по свом најбољем знању и умењу, али сам сад тешким и незгодним неприликама — нарочито у последње доба — приморан одрећи се те дужности и изјавити сл. скупштини, да ми никако није могуће ту дужност и даље вршити, те с тога умољавам сл. скупштину, да ме реши управитељске дужности.

ДОПИСИ.

Сента, 10. јула. Пре две недеље дана обављени су испити на овдашњим српским основним школама. Том приликом су присуствовали г. г. Александар Николић парох сенћански и ђура Пецарски председник школског одбора. Света је било врло много, и ова нас је појава јако обрадовала. Мада смо бројно врло малени, и мада смо са свију страна опкољени са морем туђинштине, ипак је наш народ врло трезвен. Своју веру и народност веома поштује. С правом морамо рећи: мало нас је али смо људи! Само тако, браћо, пак се небојмо. Испити су и ове, као и сваке године, врло добро испали. Наши су врсни учитељи и вредна гђица учитељица ремековали са својим ђацима. Милина их било слушати. Особито госп. учитељ Стојшић је брилирао. Успех, који је и показао сваке је похвале достојан. Одговори његових малиша могао је застидити многе доњне-гимназисте. Лицем на Иван-дан обављено је на најсвећанији начин благодареније, затим је свршена 1890./91. школ. година.

Наш честити брат Младен Пилић свршени гимназиста уз пријатељско суделовање овд. ђака, трговачки и занатлијски младића је склопио певачку дружину. За кратко време свога опстанка је та дружина „српски соколова" показала врло леп,

потпуно задовољавајући успех. Поред црквених песама и наше дивне народне песме уче. Милина их слушати, како лепо, схладно поје. Са великом радошћу вам јављамо, да су за време ових ферија намерни приредити једну забаву, а чист приход су наменили на српски учитељски конвикт. Само сложно браћо, успех је сигуран!

У цењеној „Застави“ је било речи, да је варошко представништво огромном већином прогласило градоначалника Боромису за кривца, и да га је због тога суспендовало. На данашњој варошкој представничкој шкупштини прочитано је решење сл. министарства, по коме се дотични проглашује за невина и наново се репонира. — На против пак решење жупанијске скупштине, у коме беше затражено, да се варошко преставничко тело распусти, није одобрило министарство.*) **М. В. Србендић.**

*) Радо уступамо места вашем допису, а радоваћемо се ако нам се узјављате чешће; та у Сенти бар имате доста материјала. Ур „Заставе“.

Турија, 9. јула. — Из овог нашег српског места врло ретко добијате вести. Па можда не би ни сад запремао простор нашег листа, да није ствар врло важна о којој вам мислим писати.

Смрћу узорног свештеника Петра Чолића упражњено је код нас место свештеничко. За сад је за администратора постављен г. Васа Клајић бивши капелан. Кроз кратко време, најдуже кроз годину дана, бираће Туринци себи свештеника. Ми смо љубопитљиви хоће ли Туринци знати достојног заменика Чолићу бирати. Не би згорег било да се сами споразумевају кога да бирају, те да на избор дођу споразумни, како после не би дошло до наименовања. Мртвило и нерад може нам штетан бити, за то на рад а нађимо личност, за коју би радили, тако, која ће достојно заменути Петра Чолића, радимо за таког човека, каквог Турија треба, па да и она живи, да се и она пробуди. Да се већ одиста нешто ради, то не можемо рећи, али говорка се по селу час о овом час о оном кандидату. По кад нешто озбиљније дознам јавићу вам, за сад нека је доста, намера ми беше да побудим наше Туринце на озбиљан рад. **Турински радикал.**

Српском народном учитељству!

„Благо ономе ко до вјека живи
Имао се рашта и родити!

Тако нам вели наш неумрли песник Његош, а то је и српски народ показао делом, те из тог народног дела, поникле су женијалне речи бесамртног песника!

Па на тебе се обраћам члану нашег народа, на тебе се обраћам српско нар. учитељство да и ти — који подмладак напајаш духом народносним, који му дајеш чисте духовне хране, — да делом покажеш, да и ти знаш у животу ценити заслужне мужеве народа нашег, и ако су они свршили живот земаљски!

Али, шта да ти одуговлачим! Хоћу да ти речем, да српско народно учитељство дигне споменик своме незаборављеном професору Исидору Стојковићу, не зато, што му то можда његови ближњи нису у стању, но зато, да српско учитељство покаже, да оно зна ценити човека, који му је давао пример: како да ради, да се народу осигура његова народносна будућност. Сети се учитељство народног човека — онога човека, који ти је много пута рекао: Косово нас је увило у црни вео, али Косово нам је сведок да српски народ зна родити и одгојити и Обилића!.. Сети се човека који није оставио дебелих књига за собом, но који је своом својом снагом и моћи гледао, да улије у тебе дух истине, дух премудрости и дух разума! Сети се тога човека, па приложи ма и најмањи дарак на споменик Исидора Стојковића! Сви знамо стање нашег учитељства и уверени смо, да учитељство наше неће моћи накупити толико, неће моћи подићи споменик велики, који би вредио хиљада; све то знамо, али ма какав споменик да се подигне он ће да буде у очима поштена човека велик, огроман, јер ће он бити видљиви знак, да српско учитељство и у сред неповољних материјалних тешкоћа, жртвује што му је у моћи, да свету даде леп пример, и да докаже да он људе, као што је Исидор Стојковић зна ценити!

О, како ће дух Исидора Стојковића да се обрадује, кад види где: „добром и узорном учитељу своме, учитељи народа српског дају видљиви знак истинске и синовље захвалности!

Ја рекох, а на теби је **Српско народ учитељство** да се покажеш и на делу?

У Сомбору о Петрову 1891.

Јован З. Медурић
(„Бачвании“). срп. нар. учитељ.

Вести из места и са стране.

У манастир Ковиљ на појутарје св Аранђела на свечани парастос и помен арх. Јовану Рајићу итд., сад у недељу ићи ће новосадско читаоничко српско певачко друштво и појаће тамо најпре на служби а за тим на парастосу.

Српско народно позориште. Из Митровице добили смо рачунски извештај месног одбора за српско народно позориште о примању и издавању од 19. априла до 12 јуна 1891. Из извештаја види се да је друштво за то време давало свега 30 представа, и да је на једној представи гостовао и чувени наш уметник г. С. Дескашев, тако исто изказује извештај још и да је примање било 3237 фор. 87 нов., а издавање 3133 фор. 63 н., те да је сувишка 104 фор. 24 новч. преостало. — Ал кад се узме у обзир, да је позоришна дружина у Митровицу тако рећи у најгоре доба године дошла, јер је с почетка за арену још хладно било; кад се узме у обзир, да је ове године претплата врло мала била — као никада до сада, што се има много и породичним околностима појединих, који се до сада свагда абонисаше — приписати; када се даље узме у обзир, да је Митровица путни трошак за дружину и пртљаг чак из Панчева сносити морала, који преко 200 фор. износи, што би иначе, да нам је из ближе околине дошла, у пола мање дошло; и кад се најпосле узме у обзир, да су у Митровици моловане и набављене нове декорације и неки други реквизити, и да је и то у митровачки рачун стављено, — што такође преко 100 фор. стаје, онда морамо са резултатом са материјалне стране потпуно задовољни бити. Још нам је овде додати, да је и о корисници дружине 132 фор. 70 нов. пало, и да је једна опроштајна вечерња забава у корист оболелом глумцу Лази Поповићу давана, коју је месни позор. одбор са позоришном дружином приредио, те која је такође 90 ф. чиста прихода донела

Бирачко право женскиња. Одавна већ женскиње траже, да буду равноправне са мушкињем, а особито им замиче за око бирачко право. И у Енглеској као да ће се та жеља женскиња прво испунити, јер је марки Солсбери сад скоро приликом једног банкета изјавио, да ће порадити на том, да се изборни систем реформише. По тој реформи би имале све самостално женскиње право непосредног гласања.

Изложба лепеза. Ових дана отворена је у Карлсру-у изложба лепеза. Истакнуте су многе врсте лепеза са свих крајева света. Међу тим лепезама има и много таких, које се израђују у босанским местима Сарајеву, Лијевну и Фочи. И та босанска израда веома преовлађује на изложби и изазива особиту пажњу посетилачку. Поједини листови веле да се нигде у Европи не израђују тако лепе, укусне и фине лепезе. С њима се могу у неколико сравнити лепезе, које се израђују у Перзији и Инђији.

Најновије вести.

— Из Беча јављају: Одушевљени и демонстративан дочек српских гостију у Прагу учинио је овде велики утисак. „Нова Преса“ посвећује том догађају чланак, у коме даје израза своме големом чуду, да је престоница једне аустијске земље позорница таких свечаности словенскога братимљења.

— Из Прага јављају: Приликом поздрава српских гостију од стране варошког представништва рекао је др. Подлипни, да њихов долазак даје Чесима јемство, да неће сами стојати, него да ће их остали братски словенски народи помагати.

— Из Смедерева јављају: Краљ Србије Александар I. у пратњи првог намесника Јов. Ристића, председника министарског савета г. Николе Пашића, царско-руског посланика на српском двору г. грофа Персијанија и остале своје свите данас тачно у десет сати и четврт пре подне у најповољнијем здрављу прође лађом поред Смедерева, дочекан и испраћен на кеју најсрдачнијим поздравима од многобројног скупљеног народа из Смедерева и околине и војском уз пуцање прангија са шанца и топова са бедема градских. Одушевљење народа, што његов узвишени Краљ полази у Русију први пут, неописано је.

— Гроф Хохенварт изразио се на једном, њему у почаст приређеном банкету, краљевини Ческој припада прво место у аустријској држави.

— Из Сарајева јављају: Шест професора и пет матураната друге београдске гимназије под вођством свога управитеља дра Петровића путују ради природначког испитивања по Босни и стижу преко Вишеграда у Сарајево, одатле ће у Херцеговину. Из Херцеговине вратиће се опет овамо, па преко Добоја и Доње Тузле натраг у Србију.

— Из Беча јављају, да краљ Александар 9. августа долази из Петрограда у Беч. Овде ће свечано бити дочекан, од чланова владарског дома, и од власти које на челу стоје, и становаће као гост у двору.

— Како најновије вести из Берлина веле, да је у изглед стављен састанак краља Александра са немачким царем који ће бити око половине августа.

РАЧУНСКИ ИЗВЕШТАЈ

ПРВЕ ЗАДРУГЕ СРБА ШАЈКАША ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У ЖАБЉУ

ЗА ПО-ГОДИНУ 1891.

СТАЊЕ ЗАВОДА ДО 31. ЈУНА 1891.

ИМОВИНА.	фор.	нов.	ДУГОВИ.	фор.	нов.
Готовина	344	01	Редовне честице I. кола	17230	
Зајам на обвезнице	28695	36	Редовне честице II. кола	1688	—
Зајам на прима менице	1016	—	Редовне честице III. кола	3814	—
Предујам на честичарске књиге	3598	28	Сбрисане честице	1289	06
Предујам на залог	182	50	Камата на исте	114	72
Намештај и утензилије	194	85	Улога на књижице	2967	07
Заостале камате	917	43	Један повериоц	53	64
Мањи дужници	185	49	Преносне камате	138	86
			Резервни фонд	797	72
			Прошлогодишњи делимак	5552	84
			Чиста добит: 10% рез. фонд . 148.80		
			20% управне тантијеме . 297.60		
			70% за деобу 1041.61	1488	01
	35133	92		35133	92

ПРЕГЛЕД ДОБИТКА И ГУБИТКА.

ИЗЛАЗ.	фор.	нов.	УЛАЗ.	фор.	нов.
Укупна пореза	119	64	Редовне камате	1247	43
Станарина	50	—	Закашњина	553	77
Плата	320	—	Затезне камате	11	26
Трошкови	48	88	Штампарске пристојбе	168	87
Намештај и утензилије (5% за отпис)	10	15	Писарине	219	35
Камата по улови: исплаћена	3	92	Преписне пристојбе и опомене	5	
„ „ „ капиталисана	71	85	Уписине и књижице	12	50
Камата на сбрис. честице	23	69	Читаоница у месту за стан	5	—
Биљег	75	84			
Пристојбе и поштарине	11	27			
За изравнање као чиста добит	1488	01			
	2223	18		2223	18

У Жабљу, 30. јуна 1891.

За управу:
Теодор Милошев с. р.
председник.

За књиговодство:
Паја П. Дунђерин с р.
књитрвођа.

Прегледано и сравњено са главним и споредним књигама и пронађено за сугласно.

НАДЗОРНИ ОДБОР:

Милан пл. Зако с. р. **Едуард Виц** с. р. **Игњат Секицки** с. р.

Јавна благодарност.

Г. Лаза Грујић, претседник срп. прав. црк школ. ске општине, даровао је 10 фор. а. вр., да се поделе међу добре ученике у мојој школи приликом годишњег школ. испита.

У име својих обдарених ученика и овим начином благодарим г. Л. Грујићу.

У Силбашу, 30. јуна 1891.

К. Миловановић,
наставник срп. нар. школе силбашке.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На овдашњој српско-православној основној и вишој дјевојачкој школи потребни су један учитељ и једна учитељица, Учитељ за основну, а учитељица за вишу дјевојачку школу.

Плата је учитељу 700 фор., учитељици 600 ф., за стан и огрев свакоме по 200 фор. годишње; а послије сваких пет година службовања повишица од 50 фор. године. — У име путнога трошка добиће по 30 фор.

Учитељица која је слушала вишу педагогију има првенство и годишње 100 фор плаће више.

Молитељи имају доказати: да су Срби православне вјере, и да су прописане науке свршили.

Молбенице са потребним документима нека се поднесу потписаном школском одбору најдаље до 10. августа о. г. по ст. к.

Сарајево, 6. јула 1891.

2—3 **Одбор српско-правосл. народне школе.**

ПАМУЧАРСКА И СРПСКО-ПЛАТНАРСКА ТРГОВИНА

ЈОВАНА Т. ЧАВИЋА

У НОВОМ САДУ 1—2

потребује спомоћника. Вичан том послу и вичан продаји и манипулацији српског платна, има првенство. Ступити може одма.

БИРЦУЗ У РУМИ

у главном сокаку куће бр. 2. „код златног вола“ састојећи се из собе велике за бирцуз, са две собе за бирташа, кујном, шпајзом, добрим подрумом, шталом и шупом Издајемо под кирију од 1. августа о. г.

1—3 **БРАЋА ДУДИЋ.**

Трговина шпецерајске и мешовите робе

БРАЋЕ ДУДИЋА

У РУМИ

потребује једног шегрта. 1—3

МЛАЂИ СПОМОЋНИК

КРАТКЕ, ПОМОДНЕ И ГАЛАНТЕРИЈСКЕ

ТРГОВИНЕ

жели у другу радњу ступити, у вароши или у нашим већим местима. Говори српски, немачки и мађарски а и у писму је вичан. Ступити може 1. септембра. За адресу упитати у администрацији овога листа. 1—2

ШПЕЦЕРАЈСКА И МЕШОВИТА РАДЊА

ВЕЛИМИРА РАДАКА

У МИТРОВИЦИ

потребује једног шегрта који може одма у радњу ступити. 3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

НИКОЛЕ ЛАЗИЋА

У СЕНТОМАШУ

потребује једног млађег помоћника. Изискује се вешт продавац. Ступање у радњу 5. августа. 3—3

МОЛИМ ДА СЕ ЧИТА.

Будући сам са свију страна опкољен другим фотографским радионицама; то сам овим слободан уповорити своје цењене муштерије и другу поштовану публику, да се мој **уметно-фотографски атељ** још увек налази на старом месту и то у кући г. Љубе Стефановића „код три главе шећера“ на главној пијаци до кр. судбеног стола.

Овом приликом част ми је поново препоручити се поштованој публици из Новог Сада и околине, напомињући, да се у мојој фотографско уметничкој радионици **израђују слике у сваком облику и величини под најумереднијим ценама.**

Уповорујући сваког на мој дојакошњи рад, надам се што многобројнијој посети, уверавајући сваког, да ће најсолидније послужен и предусретан бити.

НОВИ САД 3. јула 1891.

Са особитим поштовањем
А. ГРУЈИЋ,
3—3 фотографско-уметнички завод.

КОД ПРИВИЛЕГОВАНЕ НАРОДНЕ БАНКЕ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

упражњено је место једног вишег чиновника за српску и немачку кореспонденцију.

Плата је од 2500 до 3500 динара годишње.

Они, који би ово место желели заузети, ваља поред савршеног знања српског и немачког језика, да су вични и трговачкој кореспонденцији.

По уредби о чиновницима Народне Банке дужан је сваки, који за чиновника буде изабран, да положи испит из ових предмета: двојног књиговодства, текућих рачуна (по прогресивној, ретроградној и степенитој системи), трговачког рачунања (интересних рачуна у опште, ескontних рачуна, срачунавање ефеката, девиза и арбитраже), трговачког и меничног законика, банкарства и контоарских послова.

По уредби о пензионом фонду банчиних чиновника, сваки је банчин чиновник дужан улагати у пензиони фонд на име редовног улога 5% од плате.

Понуде ваља поднети управи Народне Банке најдаље до 20. јула (1. августа по рим.) о. г.

Бр. 6584. У Београду 1. јула 1891. 3-3 **УПРАВА НАРОДНЕ БАНКЕ.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.